

PREDOVA
ENJZNIK
DELJE

RUDAR

ČASOPIS PREMOGOVNIKA VELENJE, ŠTEVILKA 1, JANUAR 1997, LETO XXXI

Več duše!

Glasilo Rudar, Novice, interni radio, javni mediji sooblikujejo podobo našega premogovnika. Smo uspešno, moderno, ljudem prijazno podjetje. K dobremu podjetju spada dober interni časopis, saj informiranje gradi pri-padnost podjetju, organizacijsko kulturo in ustvarjalno delovno klimo.

ZAKAJ RADA PRIHAJAM NA SESTANKE UREDNIŠKEGA ODBORA?

Člani uredniškega odbora: od desne - Božena Steiner, Aca Poles, Jože Kožar, Diana Janežič, Dragica Marinšek, Boris Potrč, Ivo-Hans Avberšek; manjka Peter Pušnik! (foto I.P.)

Zato, ker se dobivamo sodelavci, ki smo ponosni na rast podjetja in ki želimo, da bi bil časopis dober kronist obdobja, ki ga soustvarjamo. Pa še nekaj je. Znamo se pogovarjati. Na enaki ravni, kljub formalni hierarhiji, odprto, z zaupanjem, znamo si prisluhniti. Je to rezultat naših izobraževanj? V neki meri gotovo. Šolski sistem nas za teamski način dela ni pripravil, ustvarjamo pa v času, ko kompleksnost nalog dopušča samo tak pristop.

Na sestankih pregledamo zadnjo številko, pogovorimo se o odzivu, pohvalimo, kar nam je všeč in zakaj, in smo kritični, kaj ni dobro in zakaj. Razprave so včasih vroče, v zraku napetost, vendar sledijo ideje, kako bi drugače, kako bi bilo bolje, kaj bi še morali zajeti.... - ustvarjalen pogovor, saj želimo graditi, ne rušiti.

Lani je naš Rudar beležil trideseto leto izhajanja. Kakor podjetje je doživljal spremembe v vsebinskem in oblikovnem smislu. Lani tematske številke, ko so bile aktualne teme osvetljene z več vidikov, spremembe v oblikovanju s puščanjem praznega prostora, težnja, da je namesto tekstov več grafikonov, tabel, fotografij,

kvalitetnejši papir, barvne strani, pa še in še.

In kaj si še želimo?

Vašega aktivnega sodelovanja! Da bi bil časopis bolj naš skupni! Želimo si vaše odzivnosti, vaših komentarjev.

Odpiramo novo, komunikacijsko rubriko, ki čaka na vaše odzive. Komentirajte članke in dogodke, o katerih pišemo ali smo jih prezrli, zaupajte nam vaša razmišljanja, povejte, kaj si v časopisu še želite, pošljite zanimive fotografije...

Literarni in pesniški snovalci, ali se vam ne zdi, da številke ostajajo hladne ob pretežno strokovnih temah?

Ne moremo verjeti, da v tako številnem kolektivu že več kot leto intenzivno sprašujemo po karikaturistu, pa ga ne najdemo, ideje pa zgubljajo aktualnost.

Portrete zanimivih sodelavcev moramo obdržati, vendar prosimo, da nam jih predlagate. Ali pa sami odgrnite košček vaše zasebnosti, ki vam morda še bolj kot strokovno delo napolnjuje življenje, in zaupajte, s čim se ukvarjate, zaupajte zanimivo izkušnjo. Morda boste s tem komu, ki se išče, dali idejo, da bo ustvarjalno zaživel.

Kaj pa šale pa naši žargonski izrazi pa Črno - bela garderoba, kjer smo rahlo zbadali in beležili vsakdanje nerodnosti? Ali v našem kolektivu ni več smeha, humorja, smo postali prave puščobe?

Časopis postaja preveč hladen, "sterilen" in tega si ne želimo.

Pomeni naj dokumentarnost tega obdobja, v njem naj bo čutiti pestro življenje podjetja, vse naše posebnosti!

Pišite, pošljite prispevke, oglasite se! Poiščite člane uredniškega odbora ali nam telefonirajte, pokličite uredništvo!

Bogastvo premogovnika je v ljudeh! Naj bo to bogastvo čutiti tudi iz časopisa.

Skupaj, z vašim sodelovanjem, mu vdahnimo več duše!

Srečno!

Aca Poles

Začrtane delovne naloge, ne pa tudi cena

Delovni načrt za leto 1997

Tudi v letu 1997 bomo v premogovniku sledili izpolnjevanju ciljev, ki smo si jih zastavili v Strateškem planu podjetja do leta 2005. Na prvem mestu bo proizvodnja 3.920.000 ton premoga. V Termoelektrarno Šoštanj bomo oddali 95% odkopanega premoga in tako omogočili proizvodnjo skoraj tretjine električne energije, ki jo na leto porabimo v Sloveniji. Podrobnosti in komentar letošnjega delovnega načrta je povedal direktor podjetja dr. Franc Žerdin.

Rudar: "Kakšen je delovni načrt za leto 1997 na proizvodnem področju?"

Dr. Žerdin: "Upravni odbor podjetja je na seji 27. decembra lani sprejel tehnični del letnega delovnega načrta. Letos naj bi odkopali 3.920.000 ton premoga. 3.540.000 ton tega premoga naj bi prodali v TE Šoštanj za proizvodnjo električne energije, 160.000 ton za proizvodnjo toplotne energije, 110.000 ton v ICEC v Krško in okoli 110.000 ton v široko potrošnjo.

Verjetno pa bo prišlo še do korekcij oddanih količin premoga, ker je bila medtem sprejeta energetska bilanca Slovenije za leto 1997, ki predvideva proizvodnjo 3.000 GWh električne energije v TE Šoštanj in ne 2.950 GWh, kot je bilo prvotno predvideno. To pomeni še okoli 70.000 ton premoga več, vendar delovnega načrta zaradi tega ne bo treba spreminjati. Pričakujemo namreč manjši odjem pri široki potrošnji.

Takšno proizvodnjo naj bi dosegli pri dolžini odkopne fronte 450 metrov, kar je posebej zahtevna naloga, v 247 delovnih dneh in s povprečno 3.909 delavci."

Rudar: "Ali je predvideno tudi letos večje zaposlovanje novih delavcev?"

Dr. Žerdin: "Letos naj bi nanovo zaposlili okoli 23 delavcev. Pri tem bomo večjo pozornost posvečali izobrazbeni strukturi teh delavcev. V stalež bomo letos vzeli del delavcev sedanjega hčerskega podjetja Informatika, ki bomo ukinili in to dejavnost organizirali ceneje in celoviteje v okviru podjetja.

Sicer pa letos ne predvidevamo posebnih aktivnosti pri nižanju števila zaposlenih, sploh pa ne na nehumane načine. Stalež naj bi sicer letos zmanjšali za več kot 100 delavcev, vendar bodo to v glavnem redna upokojevanja, normalni odliv delavcev z odhodi; odhode pa bomo v manjši meri spodbujali z dokupi vojaških in študijskih let, predvsem za delavce v skupnih službah."

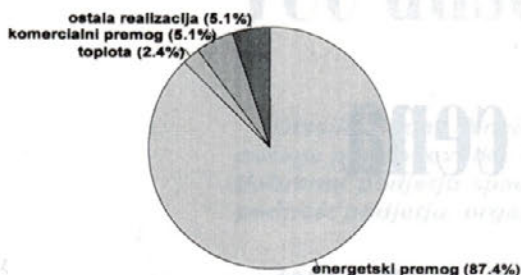
Rudar: "Po kakšni ceni bomo v letu 1997 prodajali naš premog za energetiko, toplotno energijo in komercialno in kakšen ekonomski uspeh pričakujemo?"

Dr. Žerdin: "Finančnega dela načrta upravni odbor še ni sprejel, to pa zato, ker Ministrstvo za gospodarske dejavnosti še ni potrdilo cene našega premoga. V ekonomsko vrednotenje delovnega načrta smo vključili ceno 6,32 DEM/GJ za premog za proizvodnjo električne energije. To je za 15% povečana cena uvoženega premoga na pragu Toplarne Ljubljana. Tak je bil konec lanskega leta dogovor z ministrom za gospodarske dejavnosti Metodrom Dragonjo. Če bo takšna cena potrjena, bomo poslovanje zaključili z minimalnim dobičkom.

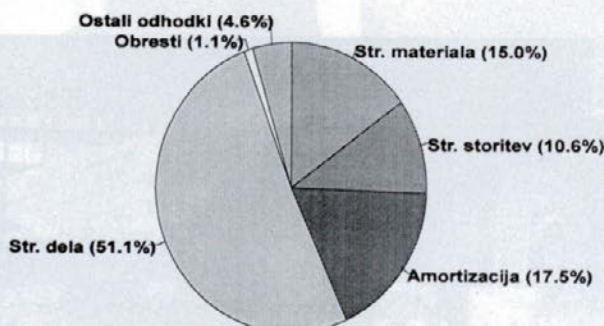
Cena premoga za proizvodnjo toplotne energije je še vedno 356,1 SIT/GJ ali okoli 4,1 DEM/GJ. Ta cena je prenizka in je sedaj zamrznjena. S komunalnim podjetjem se bomo morali dogovoriti za približevanje cene premoga za toplotno energijo ceni

Delavnica

STRUKTURA PRIHODKOV

STRUKTURA ODHODKOV

premoga za proizvodnjo električne energije. Ta razkorak ni logičen in s takšno ceno premogovnik subvencionira ogrevanje vse industrije v Šaleški dolini.

Rudar: "Kakšna je v letu 1997 predvidena struktura stroškov?"

Dr. Žerdin: "Struktura ne bo bistveno drugačna od dosežene v letu 1996. Po naši oceni bo strošek dela še vedno okoli 55% vseh stroškov, amortizacija bo okoli 17%, stroški storitev in materiala bodo okoli 25%.

Zelo pomembno je, kakšne stroške naredimo v podjetju. Samo varčevanje pri vseh postavkah - pri materialu, storitvah, racionalna politika plač - nas bo lahko obdržalo v konkurenčnem boju s tujimi premogi in pri prodaji našega premoga v domačo elektro industrijo. Zato bomo stroške posebej budno spremljali in jih analizirali. Vsak delavec v podjetju lahko odločilno vpliva na višino stroškov, na pravičen potek delovnega procesa brez nezgod, strojelomov, požarov, gospodarske škode."

Rudar: "Eden od pomembnih virov prihodkov postaja v zadnjih letih zunanja realizacija. Koliko naj bi je dosegli letos?"

Dr. Žerdin: "Letos naj bi imeli prihodkov od zunanje realizacije okoli 2,4 milijarde SIT, v prihodnjem letu pa že okoli 3 milijarde SIT. Dosegli naj bi jo z realizacijo domačih obratov pri delih, ki jih v premo-

govniku izvajamo pri investicijah v jamske objekte, pa tudi z dejavnostjo podjetja v drugih premogovnikih. To bodo predvsem posli s Srbijo in Bosno in Hercegovino. Predvsem obrat Priprave bo nadaljeval posle s Pivovarno Laško in Slovenskimi železnicami. Nekaj zunanje realizacije bosta ustvarili s svojimi storitvami tudi jamomerska služba in kopirnica."

Rudar: "Kam bodo letos v glavnem usmerjene investicije ter koliko je sredstev zanje?"

Dr. Žerdin: "Letos bomo več sredstev iz amortizacije namenili za nakup strojev in naprav, ki jih potrebujemo pri proizvodnji premoga, in smo jih zaradi intenzivnejšega vlaganja v zadnjih letih v podporje zane-marili. Drugi del investicijskih sredstev bomo usmerili v dograditev plaže ob hotelu Barbara v Fiesi, tako da bo ta investicija zaokrožena.

Pri rudarskih škodah bomo nadaljevali z rekultivacijami poškodovanih zemljišč in dopolnjevanjem dejavnosti v okviru TRC Jezero. Pri tem bo posebej pomembna naloga oblikovanje takšnih programov, ki bodo zagotovili nova delovna mesta, kar bo velik strošek."

Rudar: "Ali je imel upravni odbor kakšne pripombe na predlagani letni delovni načrt oziroma kako ga je komentiral?"

Dr. Žerdin: "Člani upravnega odbora so nam čestitali za uspešno delo in poslovanje v letu 1996. Posebej so delovni kolektiv pohvalili za dosežene dobre parametre proizvodnje in tudi za poslovanje v okviru določene cene premoga. Pohvalili so nas za naš odnos do dela, do poslovnih sredstev, za zmanjšanje bolniškega staleža, požarov.

Člani upravnega odbora se strinjajo, da sedanja cena premoga ni ustrezna in ni pravična. Soglašali so, da je treba zahtevati od Ministrstva za gospodarske dejavnosti, da se že sklenjeni dogovor o ceni premoga za proizvodnjo električne energije realizira.

Ko smo ob koncu leta z ministrom za gospodarske dejavnosti Metodrom Dragonjo ocenjevali leto 1996 in načrtovali leto 1997 za sistem elektrogospodarstva in premogovništva, iz pogovorov ni vel pre-tiran optimizem. Cena električne energije je nizka in dotoka denarja v sistem ni. Že sedaj so zelo realne ocene, da bo v sistemu zmanjkalo okoli 30 milijard SIT, ta primanjkljaj pa bo povečala še škoda, ki jo je na napravah sistema povzročil mrz. Ta manjko denarja bo vplival tudi na pos-lovanje našega podjetja v letu 1997."

Diana Janežič

Naložbe v opremo

Po besedah **Zdenka Laha**, pomočnika tehničnega direktorja za elektro-strojno področje, bomo pri nabavi letos več pozornosti namenili opremi, ki direktno ni povezana s proizvodnjo in smo jo v zadnjih letih nekoliko zanemarili na račun posodobitve odkopne opreme. Tako bomo nabavili:

- transportno opremo za prevoz materiala in ljudi (AKU talne lokomotive v jami, diesel lokomotive na površini),
- hidravlične ranžirne komplete za različna delovišča,
- vrtalno opremo,
- pnevmatsko opremo,
- opremo za gradbena dela,
- opremo za avtomatizacijo tehnoloških procesov,
- merilno opremo,
- opremo za energetsko ureditev objektov izven jame.

"Ta oprema na prvi pogled ne prispeva k proizvodnji premoga, a tovrstna kakovostna oprema "iz ozadja" poveča učinkovitost in humanizira delovne procese. Ob tem predvidevamo še nakup smernega transporterja, da bomo tako imeli kompletiran že dobavljen čelni transporter firme DBT.

Področje, ki je bilo dosedaj zadovoljivo opremljeno, je bilo področje pridobivalnih strojev. Zaradi zahtev po zmogljivejših strojih pa pridobivamo informacije o generacijsko novih pridobivalnih strojih skupne instalirane moči do 800 KW; možna dobavitelja sta Eickhoff in Joy.

V izdelavi pa so že in bodo prišli na testno obratovanje v jamo napredovalni stroji proizvajalcev Alpine Westfalia in Noell. O nabavi teh strojev se bomo odločili po opravljenih testiranjih" je še povedal Zdenko Lah in dodal, da se bomo o najpomembnejši opremi za naš premogovnik - hidravličnem podporju - znova pogovarjali prihodnje leto.

PLAN PROIZVODNJE PO OBRATIH

OBRAT	TON NA LETO	TON NA DAN
Jama Preloge	1.477.000	5.980
Jama Pesje	1.573.000	6.368
Jama Škale	629.200	2.547
Priprave	240.800	975
SKUPAJ	3.920.000	15.870

Naložbe v raziskave in razvoj

Dr. Milan Medved, pomočnik tehničnega direktorja za raziskave in razvoj, je o investicijah na tem področju povedal:

"Investicijski načrt se deli na nekaj segmentov!

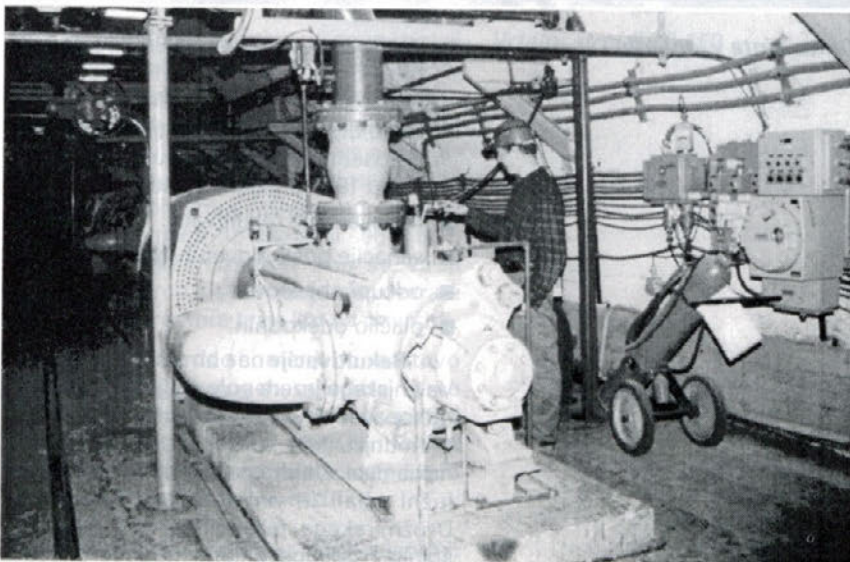
Investicije v nadaljevanje **razvojnih programov** bodo usmerjene v odkopavanje severo-zahodnega predela, utrjevanje in zapolnjevanje, izdelavo jamskih prog, transport sipkih materialov ter prezračevanje in obrambo pred požari. Pri vseh teh investicijskih programih gre za nakup novih postrojenj oziroma rekonstrukcijo obstoječih naprav in za posodobitev tehnoloških procesov.

Naslednji segment so **rudarski gradbeni objekti**. Intenzivno potekajo dela pri izdelavi muzeja premogovništva, kjer naj bi letos izdelali 490 metrov prog in v nekaterih komorah že postavili rudarsko opremo, ki jo imamo. Nadaljujemo izgradnjo črpališča na koti -130, ki bo v prihodnjih letih naše glavno jamsko črpališče. Letos bomo zgradili še 90 metrov vodozbirnikov. V južnem krilu delamo talninsko navezavo, kjer bo treba narediti 30 metrov izkopa in

vgraditi panele. Na odvozni progi na koti -90 pa bomo izdelali 870 metrov proge.

Večja investicija bo tudi končna izgradnja **integralnega informacijskega sistema** Premogovnika Velenje. Računalniške

Črpališče na koti -62

mreže, ki smo jih začeli graditi v drugi polovici leta 1996, bomo dokončno povezali med seboj. Tako bomo v enotno računalniško mrežo povezali vse osebne računalnike in grafične delovne postaje v Prelogah, Škalah in na Rudarski v Velenju in celoten sistem povezali s poslovnim informacijskim sistemom, ki deluje v okviru Informatike.

Pomemben investicijski delež bo vložen tudi v **turistično-rekreacijsko dejavnost**, in sicer v Fiesi in v Velenju. V Fiesi bomo rekonstruirali plažo, dogradili parkirne prostore in pripravili športni poligon ob hotelu Barbara. Nadgradili bomo tudi bistro Barbara ob plaži in v njem uredili kongresno sobo, v kateri se bo lahko okoli 100 ljudi izobraževalo, poslušalo predavanja, seminarje. S tem bomo popestrili ponudbo hotela skozi celo leto.

V Velenju pa potekajo intenzivni pogovori s predstavniki mestne občine o dokončnem oblikovanju ponudbe TRC Jezero in zaokrožitvi njegovih dejavnosti predvsem z vidika odpiranja novih delovnih mest. V sklopu centra je treba dograditi še nekaj objektov, kot so otroško igrišče, prizidek k Beli dvorani s savno, fitnessom in prostori za aerobno vadbo. Za to pripravljamo ureditveni načrt končne podobe TRC Jezero, ki opredeljuje namembnost vseh objektov v centru. Z ureditvijo centra želimo ustvariti nova delovna mesta, prestrukturirati sedanja delovna mesta v Šaleški dolini in omogočiti ekonomsko uspešno poslovanje centra.

urejanjem krajine. Vzporedno s tem bomo nadaljevali z izgradnjo pregrade iz pepela med Velenjskim in Družmirskim jezerom.

Posebno poglavje pri **sanaciji poškodovanih objektov** predstavljata naselje Pesje in vzhodni predel mesta Šoštanj. Tu so poškodbe nekaterih objektov tako velike, da bodo potrebne sanacije objektov, pri katerih je to še smiselno, odkupi preveč poškodovanih objektov in nadomestne gradnje.

Na območju Gaberk, nad severozahodnim in centralnim delom jame Preloge, bomo nadaljevali z **odkupi objektov in zemljišč**, kajti odkopavanje premoga postopoma prehaja pod te predele. Potrebna bodo tudi obsežna dela pri vzdrževanju cest in komunalnih naprav. V okviru rekultivacijskih del bo treba odkupljene objekte tudi porušiti.

Znaten delež v stroških rudarskih škod bodo predstavljale **odškodnine**, bodisi za izpad kmetijskih pridelkov bodisi zaradi drugih razlogov," je povedal Marjan Tamše.

Znaten delež v stroških rudarskih škod bodo predstavljale odškodnine, bodisi za izpad kmetijskih pridelkov bodisi zaradi drugih razlogov," je povedal Marjan Tamše.

Znaten delež v stroških rudarskih škod bodo predstavljale odškodnine, bodisi za izpad kmetijskih pridelkov bodisi zaradi drugih razlogov," je povedal Marjan Tamše.

Znaten delež v stroških rudarskih škod bodo predstavljale odškodnine, bodisi za izpad kmetijskih pridelkov bodisi zaradi drugih razlogov," je povedal Marjan Tamše.

Znaten delež v stroških rudarskih škod bodo predstavljale odškodnine, bodisi za izpad kmetijskih pridelkov bodisi zaradi drugih razlogov," je povedal Marjan Tamše.

Znaten delež v stroških rudarskih škod bodo predstavljale odškodnine, bodisi za izpad kmetijskih pridelkov bodisi zaradi drugih razlogov," je povedal Marjan Tamše.

Znaten delež v stroških rudarskih škod bodo predstavljale odškodnine, bodisi za izpad kmetijskih pridelkov bodisi zaradi drugih razlogov," je povedal Marjan Tamše.

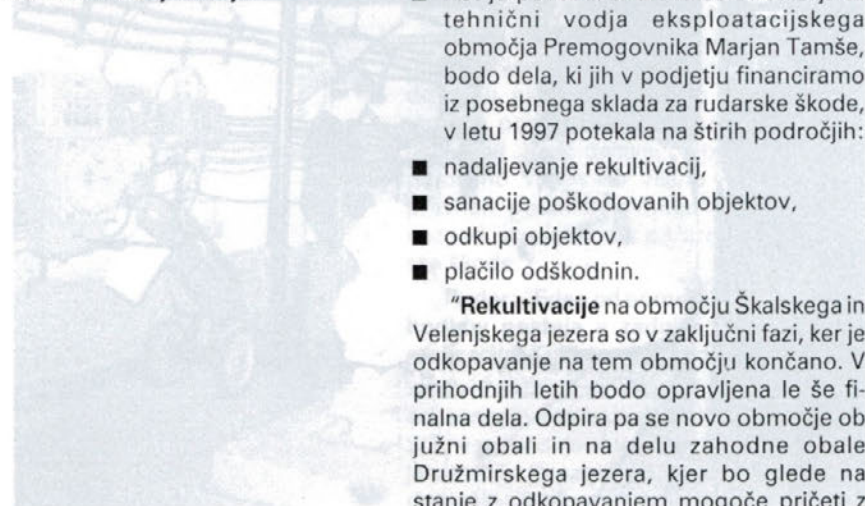
Znaten delež v stroških rudarskih škod bodo predstavljale odškodnine, bodisi za izpad kmetijskih pridelkov bodisi zaradi drugih razlogov," je povedal Marjan Tamše.

Znaten delež v stroških rudarskih škod bodo predstavljale odškodnine, bodisi za izpad kmetijskih pridelkov bodisi zaradi drugih razlogov," je povedal Marjan Tamše.

Znaten delež v stroških rudarskih škod bodo predstavljale odškodnine, bodisi za izpad kmetijskih pridelkov bodisi zaradi drugih razlogov," je povedal Marjan Tamše.

Kunta-kinte v januarju

■ Kot je povedal svetovalec direktorja in tehnični vodja eksploatacijskega območja Premogovnika Marjan Tamše, bodo dela, ki jih v podjetju financiramo iz posebnega sklada za rudarske škode, v letu 1997 potekala na štirih področjih:

- nadaljevanje rekultivacij,
- sanacije poškodovanih objektov,
- odkupi objektov,
- plačilo odškodnin.

"**Rekultivacije** na območju Škalskega in Velenjskega jezera so v zaključni fazi, ker je odkopavanje na tem območju končano. V prihodnjih letih bodo opravljena le še finalna dela. Odpira pa se novo območje ob južni obali in na delu zahodne obale Družmirskega jezera, kjer bo glede na stanje z odkopavanjem mogoče pričeti z

Priprave - Jamsko vrtanje

Predstavljamo vam:

Konec decembra lani je bila v prezivnici v Novih Prelogah postavljena svojevrsna razstava. Stene prezivnice je zapolnilo devet steklenih panojev, ki predstavljajo službo Jamsko vrtanje v okviru obrata Priprave. Ideja, da bi izkoristili prostor prezivnice in zapolnili čas delavcev, ki čakajo na odhod v jabo, je dozorela pri Stojanu Špeglu, obratnem tehniku v Pripravah, in Borisu Doblšku, vodji Jamskega vrtanja. Gradivo za razstavo je zbral in uredil Lojze Vrenčur, asistent tehničnega vodje Jamskega vrtanja.

Na panojih so pisne in slikovne informacije o vrtanju na splošno, prikazan je zgodovinski pregled razvoja vrtalne opreme in znanja, zunanje in jamsko vrtanje ter, seveda, vrtanje v našem premogovniku.

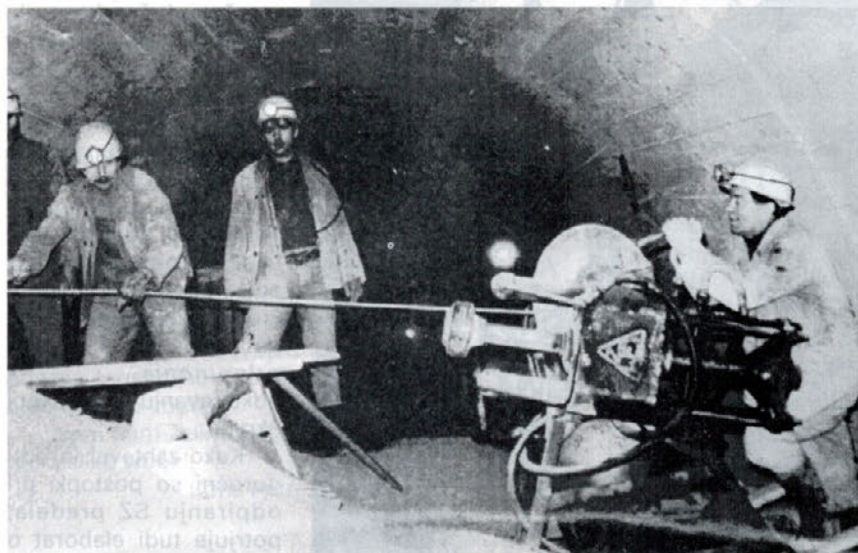
"Za uresničevanje strateških ciljev podjetja je potrebno nenehno izobraževanje in strokovno izpopolnjevanje zaposlenih. Delo pa teče lažje, hitreje in bolje tudi, če se v podjetju med seboj poznamo, poznamo naloge in opravila, ki jih posamezne službe opravljajo. Eden od načinov, da to spoznamo, je razstava, ki so jo pripravili v obratu Priprave," je o namenu razstave zapisal mag. Marjan Kolenc, tehnični direktor podjetja, in dodal: "Z zmanjševanjem dolžine odkopne fronte in števila odkopov postaja čedalje bolj pomembna pravilna postavitev odkopov v sloj premoga, kajti le tako lahko pričakujemo zanesljivo proizvodnjo. Poleg tega je za uspešno in varno odkopavanje treba poznati lastnosti krovinskih plasti, talnine, vedeti, kje so nivoji vode, kakšni so pritiski vode, kako je s plini. Vse te raziskave izvajamo v premogovniku z vrtanjem. Delno so to vrtine s površine, v glavnem pa se dela izvajajo v jami."

Iz razstavljenega gradiva izvemo med drugim, da služba Jamskega vrtanja šteje 61 delavcev, kar predstavlja 1,5% vseh zaposlenih v podjetju. Med njimi so trije ne kvalificirani delavci, 12 polkvalificiranih, 32 kvalificiranih delavcev, 12 tehnikov in 2 inženirja. V službi opravljajo vsa vrtalna dela, ki so potrebna v premogovniku, nekaj del pa opravijo tudi izven podjetja. Zelo so inovativni in tole so koristni predlogi, tehnične izboljšave in inovacije, ki so imele največje finančne učinke:

- izdelava in uporaba potisnih cilindrov za cevitev in razcepitev vrtin s kovinskimi obložnimi cevmi,
- predelava vrtalne garniture Korfmann EBM tako, da je uporabna za vrtanje vrtin v območju od +90° do -90°,
- izdelava in uporaba krožnega nastavka za varnostno predvrtanje z vrtalno garnituro Korfmann EBM,

- uporaba reverzibilnega načina vrtanja - izdelava vrtine ob hkratni pridobitvi jedra,
- tehnologija čiščenja tehnoloških vrtin večjih premerov in majhnih naklonov,
- vrtanje vrtin za namakanje odkopnega stebra brez uporabe uvodne kolone.

Četudi na splošno ne obstaja veliko gradiva o vrtanju, ga je Lojze Vrenčur zbral dovolj in še preveč, da bi lahko objavil vse. Tako ni mogel predstaviti vrtalnih strojev

Vrtalni stroj BAC 150

pa tudi ne najgloblje vrtine, ki so jo izvrtali v premogovniku. To je vrtina z oznako 654-T/89. Vrtana je bila s kote - 49 na severu Jame Preloge leta 1989. Njena globina je 369 metrov in če upoštevamo še nadmorsko višino površine (okoli 350 metrov), je bila to najgloblja vrtina na tem področju, saj vrtanje s površine do takrat ni seglo tako globoko. Takšen uspeh ima še večji pomen, če vemo, da je vrtanje v jami zaradi omejenega prostora težje kot na površini.

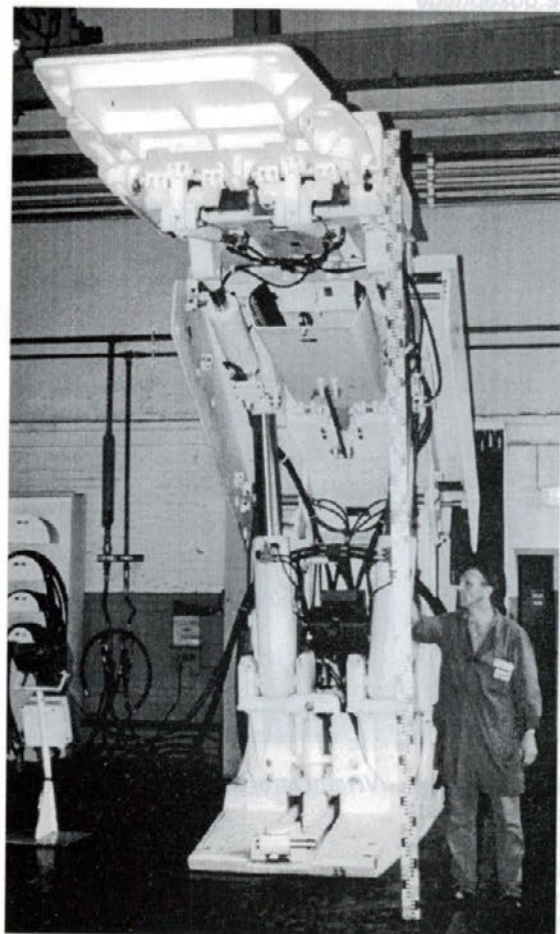
Vabimo vas, da si omenjeno razstavo v prezivnici v Prelogah ogledate in se spoznate z dejavnostjo in delavci ene od mnogih služb v našem podjetju. Druge službe pa vabimo, da razmislijo o podobni predstavitvi svoje dejavnosti!

Diana Janežič

Odkopavanje premoga v severozahodnem predelu jame Preloge

Perspektive, zaloge, razvoj

S pripravo severozahodnega območja jame Preloge se ukvarjamo že dobro desetletje, kar pomeni, da ves čas območje odvodnjujemo, izdelali smo potrebne pristopne proge in vseskozi iščemo ustrezne tehnične rešitve. Glede na predvideni razvoj smo SZ predel razdelili na dve področji, in sicer na področje Leženj, kjer pričakujemo od 100.000 - 180.000 ton premoga iz posameznega odkopa in na področje Gaberke, kjer bo predvidena proizvodnja od 130.000 - 460.000 ton premoga iz odkopa.

Sekcija DBT-HOP 280/400
(foto IRGO)

Skupno nas v tem področju "čaka" okoli 20 milijonov ton premoga. Dinamika odkopavanja je prilagojena dolgoročnemu odkopavanju premogovnika, upoštevajoč zahteve in omejitve, ki izhajajo iz karakteristik področja in dosedaj znane tehnologije. Trenutno je predvideno odkopavanje samo z enim odkopom naenkrat. Nova spoznanja v tehnologiji izdelave prog in odkopavanja ter znižanja tlakov vode v krovinskih vodonosnikih pa bodo morda kasneje pripomogla k odkopavanju z več odkopi hkrati.

Kako zahtevni in dolgoročni so postopki pri odpiranju SZ predela, potrjuje tudi elaborat o odvodnjenosti in pritiskih v sloju. Praktično še "včeraj" nismo dovolj natančno poznali matematičnega modela, s katerim bi z dovolj veliko verjetnostjo napovedali stanje v tem delu premogovnika. Danes ta model

že imamo. Samo za ilustracijo naj povem, da smo iz tega področja do danes načrpali več milijonov m³ vode.

In tudi tu je del odgovora na vprašanje, zakaj se tako dolgo in previdno lotevamo odpiranja tega področja. Nenazadnje ne smemo pozabiti, da smo vdor vode in mulja v tem področju že imeli. Takšnega tveganja si danes ne smemo dovoliti.

Zaradi omenjenih potencialnih nevarnosti bomo to področje odkopavali v tanjših plasteh (samo podkopni del) in na čim večjih površinah, da bi tako dosegli enakomerno posedanje krovinskih plasti in zmanjšali možnost pretrga le-teh v odkopni prostor.

Za izvedbo varnega in ekonomsko opravičljivega odkopavanja pa so potrebni posebni tehnološki postopki in, seveda, oprema, prilagojena našim razmeram. Glede na tehnično in finančno zahtevnost projekta ga bomo realizirali postopoma do leta 2000. V ta namen že nekaj časa potekajo praktični preizkusi zapolnjevanja praznega prostora za odkopom s pepelnimi masami, s katerim želimo:

- doseči manjše posedanje krovinskih plasti,
- doseči manjši vpliv odkopavanja na površino,
- omogočiti čistejšo odkopavanje (manj odkopnih izgub),
- ustvariti utrjen strop na nižje ležeči etaži.

Z uspešno osvojitvijo tehnologije zapolnjevanja za odkopom bi lahko močno zmanjšali odkopne izgube, katere so na odkopih s pridobivanjem podkopnega dela v preteklosti znašale tudi do 70 %, kar danes ni ekonomsko opravičljivo.

Za celovito izvedbo projekta odkopavanja SZ predela smo zaradi velikih naklonov transportnih poti in zanesljivosti transporta materiala nabavili t.i. Qudro lokomotivo, ki ima štiri pogonska kolesa.

Zaradi pojavljanja konzol nad sekcijami na nekaterih odkopih in nevarnosti pojavov pri nekontroliranem lomljenju konzol, smo testirali in osvojili delo z avstralsko vrtno garnituro Wombat. Ta je zaradi svoje konstrukcije, teže in zmogljivosti zelo uporabna za vrtnje dolgih vrtin na odkopih.

Velik korak je bil v zadnjih letih narejen tudi na posodabljanju naprav za transport in drobljenje premoga. Z angleškimi in nemškimi proizvajalci tovrstne opreme

S pričetkom odkopavanja v SZ predelu jame Preloge na plošči L₁ polagamo pomemben temeljni kamen. Navidez nepomemben odkop z relativno majhno planirano proizvodnjo je za našo firmo pomemben korak njenega nadaljnega razvoja in poslovanja.

Na tem odkopu bomo vgradili 62 sekcij HOP, od tega bo 35 sekcij na posebnih adapterjih. Takšna konstrukcija podporja nam omogoča podpiranje in vodenje odkopa na višini okoli 4 metre, kar je dober meter več kot doslej. Zaradi povečane višine sekcij in varovanja čelne stene pred padci premoga so povečane tudi stropne lopute (fliperji).

smo dokaj dobro uspeli izbrati naprave, katere ustrezajo našim pogojem dela. Rezultati se kažejo v zanesljivosti obratovanja, minimalnem vzdrževanju in relativno velikih količinah transportiranega premoga.

Seveda pa iskanje še boljših rešitev poteka naprej. Vsak zmožljivi transporter potrebuje tudi ustrezen "kombajn". Tako zadnjih nekaj mesecev potekajo aktivnosti pri iskanju prvega kombajna iz nove generacije. Ta naj bi bil veliko močnejši, hitrejši, z hidravličnimi plugi, z drobilnikom itd. Ko bo izbran, ga bomo tudi predstavili.

S pričetkom odkopavanja v SZ predelu jame Preloge na plošči L₁ polagamo pomemben temeljni kamen. Navidez nepomemben odkop z relativno majhno planirano proizvodnjo je za našo firmo pomemben korak njenega nadaljnega razvoja in poslovanja.

In kaj bo na tem odkopu pomembnega? Na tem odkopu bomo vgradili 62 sekcij HOP, od tega bo 35 sekcij na posebnih adapterjih. Takšna konstrukcija podporja nam omogoča podpiranje in vodenje odkopa na višini okoli 4 metre, kar je dober meter več kot doslej. Zaradi povečane višine sekcij in varovanja čelne stene pred padci premoga so povečane tudi stropne lopute (fliperji). Novost je tudi ta, da imajo sekcije v osnovi vgrajen mehanizem za avtomatsko privzdigovanje osnov, kadar so osnove globoke. Mehanizem bo torej nadomestil viseče stojke, Salzgitre ali les. V primeru normalnega stanja sekcij na odkopu je avtomatsko privzdigovanje osnov možno izklopiti.

Velika prednost oziroma posebnost adaptirane sekcije je tudi v tem, da lahko adapterje demontiramo in sekcije uporabljamo za normalno obratovanje tako kot sedaj.

In seveda se verjetno mnogi od vas sprašujete, zakaj sekcije na adapterjih in zakaj voditi odkope na takšni delovni višini?

Odgovore bom poskušal na kratko podati v nadaljevanju. Odpiranje SZ predela nam narekuje razvoj novih tehnoloških postopkov in opreme. Pomemben segment pri odkopavanju tega področja, kjer bo več kot 60 odkopnih plošč s pridobivanjem podkopnega dela, je novo podporje. Iz izkušenj vemo, da podporja, ki bi ustrezalo

našim pogojem, v svetu ni. V ta namen smo potencialnim dobaviteljem že poslali naše zahteve in v kratkem že pričakujemo prve rešitve.

Vse izkušnje, katere bomo pridobili na odkopu L₁, so zelo pomembne za pomoč pri konstrukciji novega podporja.

In kakšen je pričakovani rezultat razvojne usmeritve odkopavanja s povečano višino odkopavanja podkopnega dela v tem področju?

Odgovor je zelo preprost. Konkurenčni moramo biti tehnologiji pridobivanja premoga z nadkopnim delom. Pot poznamo, potrebno pa bo še veliko truda pri iskanju vseh potrebnih rešitev.

Zelo pomemben segment je na eni strani hitro, varno in humanizirano delo pri ropanju in transportiranju jeklenega ločnega podporja ter na drugi strani, seveda, priprava odkopnih plošč. O tej problematiki, ki je tudi zelo kompleksna in zahtevna, pa kdaj drugič.

In naj končam ta članek z mislimi uspešnega slovenskega poslovneža: "Vsi ne moremo biti predsedniki države, direktorji ali vodje projektov. Vsak naj s svojim znanjem in voljo na svojem področju doprinese k uspešnosti podjetja. To naj bo naše skupno vodilo."

Vsem nam želim pri teh prvih korakih tudi veliko sreče!

Boris Potrč, vodja študija

Glasilo Rudar izdaja Rudnik lignita Velenje - Ureja uredniški odbor: Diana Janežič (odgovorna urednica), Ivo Avberšek-Hans (tehnično urejanje), Božena Steiner, Aca Poles, Peter Pušnik, Jože Kožar, Boris Potrč, Dragica Marinšek.

Naslov uredništva: RLV, Partizanska 78, 3320 Velenje, telefon 853-312, interno 18-15, fax. 854-986 - naklada 4000 izvodov - tiska Tiskarna Bizjak Velenje

Po mnenju Ministrstva za informiranje z dne 14.2.1992, št. 23/67-92 se glasilo Rudar šteje za izdelek iz tar. št. 3, tč. 13 Tarife prometnega davka.

Podpisovanje zadolžnic in vlaganje certifikatov

Le še do 9. februarja

Premogovnik Velenje je 9. januarja javno objavil program lastninskega preoblikovanja. S tem dnem je začel teči tridesetdnevni rok za vpis zadolžnic za premalo izplačane plače in za vpis certifikatov. Kako torej teče postopek lastninjenja smo povprašali direktorja za kadrovsko-spolšno področje Janka Luknerja!

Rudar: "Kakšni so rezultati podpisovanja zadolžnic za premalo izplačane plače?"

Lukner: "Za vpis certifikatov so se v glavnem odločili delavci in nekdanji zaposleni, ki so imeli certifikate v podjetju v hrmbi, nekaj pa je bilo tudi takšnih, ki certifikatov še niso vložili nikamor in so se sedaj odločili, da jih vložijo v Premogovnik."

Od okoli 4500 upravičencev, ki so dobili zadolžnice za premalo izplačane plače v letih 1991 in 1992, se jih je za lastninjenje premogovnika odločilo 90%, to je večinoma sedaj zaposlenih v podjetju, medtem ko jih je izmed bivših zaposlenih in upokoencev od 9. januarja do sedaj podpisalo zadolžnice 20%.

Pričakujemo, da se bo do 9. februarja, ko poteče rok za podpisovanje zadolžnic in vlaganje certifikatov in bodo potrdila zapadla, za to odločila večina upravičencev."

Rudar: "Nekaj delavcev in upokoencev je vložilo tožbe. Koliko jih je in kakšen razplet pričakujete?"

Lukner: "Nekaj delavcev, predvsem bivših zaposlenih, se je odločilo, da bodo poskušali premalo izplačane plače izterjati po sodni poti. Vse tožbe, ki prihajajo v podjetje, se nanašajo na leti 1992 in 1993. V letu 1993 panožna in podjetniška kolektivna pogodba nista bili v veljavi, ker ju je vlada preklicala. Veljala pa so izhodišča za izplačilo osebnih dohodkov po splošni kolektivni pogodbi. Ta izplačila so bila

presežena v povprečju za 10%, torej ni nobene osnove, da bi bili ti zneski iztožljivi.

Drugače je bilo v letu 1992. Veljala je panožna kolektivna pogodba, ki je uveljavljala višje izhodiščne osebne dohodke in na ta izhodišča so izračunani tudi zneski, ki so navedeni na zadolžnicah. Za leto 1992 je bil sklenjen tudi dogovor med vlado in sindikati, da se osebni dohodki ne izplačujejo stoodstotno, ampak le do višine 80%. To višino smo v Premogovniku dosegali.

Zato menim, da v letu 1993 ni bilo zaostankov pri plačah, v letu 1992 pa so sicer bili, vendar so bili dogovorjeni med vlado in sindikatom."

Rudar: "Kako se bo postopek lastninjenja nadaljeval?"

Lukner: "9. februarja bomo zaključili z vpisom, nato pa bomo Ministrstvo za ekonomske odnose in razvoj zaprosili za drugo soglasje k programu lastninjenja. Ministrstvo bo preverilo pravilnost vpisa certifikatov in zadolžnic in če bo ugotovilo, da ni nepravilnosti, bo Premogovniku Velenje izdalo drugo soglasje. Na osnovi tega soglasja bomo podjetje vpisali v sodni register kot delniško družbo."

Diana Janežič

Kaj se v teh dneh dogaja na področju izobraževanja?

- Pripravljamo razpis kadrovskih štipendij za šolsko leto 1997/98,
- Statističnemu uradu RS smo poslali podatke o 235. naših kadrovskih štipendistih,
- sedem kandidatov se je prijavilo na strokovni izpit za nadzornika rudarske, strojne ali elektro stroke, opravljali pa so ga 29. januarja,
- 24 sodelavcev bo pridobilo osnovna znanja za uporabo računalniškega programa "Word za Windows",
- pripravljamo izvedbo "Osnovnega tečaja Auto CAD", ki ga bo vodil naš sodelavec Damijan Kanduti, dipl. inž. strojništva,
- skupaj z mag. Slavkom Plazarjem pripravljamo dva sklopa izobraževanj za vzpostavljanje sistema kakovosti v podjetju,
- 29. in 30. januarja smo za nosilce procesov za izvajanje notranje presoje v podjetju za prvo skupino udeležencev izvajali seminar "Izobraževanje presojevalcev za izvajanje notranjih presoj",
- pripravljamo program strokovnega izobraževanja za nadzorno-tehnično osebje Premogovnika in za skupinovodje,
- teče strokovno izpopolnjevanje kuharskega in strežnega osebja Gosta,
- pripravljamo obsežno akcijo za pridobivanje učencev v rudarske poklice.

Na turističnem tržišču

Hotel Barbara Fiesi: slovo od
v Bili dvorani

Nekdanji Dom velenjskih rudarjev v Fiesi je s precejšnjimi vlaganji, popolno notranjo preureditvijo in posodobitvijo ter dograditvijo zaprtega bazena z ogrevano morskovo vodo, saune in trim kabineta postal eden izmed najlepših hotelov na slovenski obali. Tudi umeščenost hotela v miren zaliv Fiese z blagim podnebjem prispeva svoj delež k privlačnosti objekta.

Po končani poletni ali glavni sezoni v preteklem letu hotel Barbara ni zaprl svojih vrat. Poleg za delavce Premogovnika jih je odprl tudi za široko slovensko in tuje turistično tržišče. Precejšnji napori in vlaganja ter številne akcije trženja hotelskih zmogljivosti so pomagali k temu, da je hotel prvo posezono, ko je bil namenjen odprti agencijski prodaji, preživel in je dokaj dobro zaseden. Objek, ki je zanimiv za vse populacije gostov, je privabljal številne posameznike in skupine, ki so v hotelu Barbara preživeli prijeten konec tedna, se sprostili ob rekreacijsko-preventivnih paketih ali kot športniki nabirali moči za nove podvige.

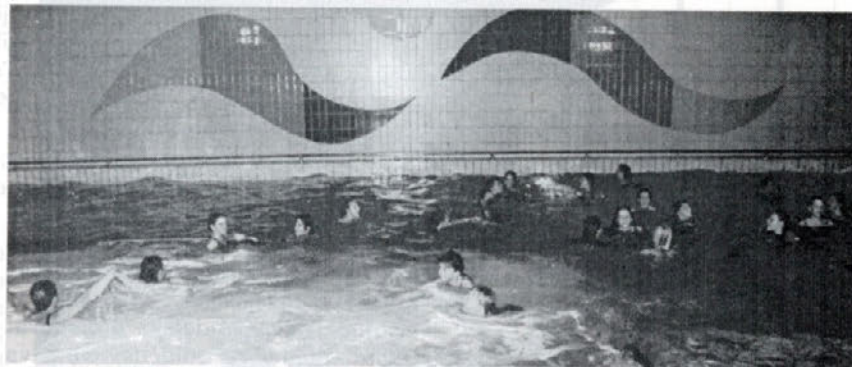
Že prej omenjene prednosti hotela in njegove okolice ter ugodne izvensezonske cene so torej veliko pripomogle k zasedenosti hotela v jesenskem in zimskem času.

Pri trženju hotela pa je zelo pomembno, da turistična agencija GOST, ki je za trženje in aktivnosti v hotelu zadolžena, ustvari mrežo agencij, ki hotel Barbara ponujajo svojim gostom doma in v tujini. Ker je prenovljeni hotel namenjen tudi odprti prodaji in ker je danes na turističnem tržišču velika konkurenca, je pri trženju nenehno treba skrbeti za izboljšave, novosti in posebne ponudbe v hotelu.

Da bi predstavili hotel širši slovenski turistični javnosti in predvsem turističnim delavcem, smo 18. decembra lani v hotelu Barbara organizirali srečanje predstavnikov nekaterih domačih in tujih turističnih podjetij. Odziv na naše vabilo je bil zelo dober, saj se je zbralo več kot trideset direktorjev turističnih podjetij, agencij ali njihovih predstavnikov.

Mnenje gostov o hotelu in njegovi ponudbi je bilo enotno: hotel je lepo urejen, gostom ponuja veliko in je zanimiv za domače in tuje tržišče. Tudi cenovno ustreza okvirom, ki jih poslovni partnerji sprejemajo. Vse potrebno ponuja tudi tujim gostom. Največ zanimanja za hotel je med Avstrijci, Nemci, Madžari in Italijani, tečejo pa pogovori za turiste iz Rusije. Tuji gostje so za hotel zelo pomembni, ob tem pa, seveda, hotelskih vrat ne zapiramo domačim gostom.

Vsi povabljeni so izrazili velik interes za zakup določenega števila ležišč v hotelu Barbara in z nekaterimi večjimi turističnimi

agencijami (Kompas, Globtur) smo že podpisali alotmajske pogodbe ter dogovorili predpogodbe za sezono 1998. S tem je delno zagotovljeno polnjenje oddanih zmogljivosti hotela Barbara, hkrati pa pojavljanje v najboljšežnejših prodajnih katalogih doma in v tujini.

Prodor na široko turistično tržišče je pomemben predvsem za prodajo hotelskih zmogljivosti v pred- in posezoni, saj bo hotel odprt skoraj celo leto. Takšno zanimanje in predlogi gostov pa so tudi dobri pokazatelji marketinškega načrtovanja v prihodnje.

Z odpiranjem hotela na domače in tuje turistično tržišče in s podpisom pogodb pa nismo pozabili na naše delavce. Turistična agencija GOST je za lastne potrebe zadržala dovolj zmogljivosti v hotelu Barbara in tako bodo lahko delavci Premogovnika Velenje še vedno načrtovali in preživljali svoj proste dni v hotelu Barbara v Fiesi, seveda pod ugodnejšimi pogoji kot drugi gostje. To velja tako za čas glavne sezone kot tudi za pred- in posezonski čas, ko bodo v hotelu potekale aktivnosti, pripravljene posebej za delavce Premogovnika.

Vsa nanizana dejstva so lahko spodbuda pri sedanjem delu, ne smejo pa nas uspavati in tako bo tudi v prihodnje v urejenost, kakovost storitev in tržni pristop treba vlagati veliko naporov.

Na koncu naj zapišem le še tole: vsi, ki nekdanjega doma rudarjev v novi podobi še niste spoznali, storite to čimprej in zagotovo vam ne bo žal. Tudi v hotel Barbara se boste radi vračali. Nasvidenje v Fiesi!

Matjaž Černovšek,

Slovo od starega leta
v Beli dvorani

Bilo je prvič, a ne zadnjič

Mnenj je bilo veliko že prej, preden se je sploh začelo: da ni izvedljivo, da ne bo dobro, da bi bilo dobro poskusiti, da je ideja odlična, da se je končno nekdo le domislil... In potem je 24. decembra bilo prvič - prednolletno praznovanje v Beli dvorani. Bila je gneča na cesti in v dvorani. Bil je pozdrav Pihalnega orkestra Premogovnika, bila je glasba za veselo razpoloženje, bili sta hrana in pijača, bili sta napitnici, bile so čestitke. Kakšna so mnenja sedaj?

Na seji sindikata je bilo slišati, da "so se pokazale nekatere slabosti pri organizaciji, ki se dajo zlahka preprečiti": neurejen prometni režim, premalo parkirišč, premalo miz v dvorani, premalo delilnih mest za malico, previsoke cene pijače, premalo glasbe in programa za boljše razpoloženje.

Tako na seji sindikata, nam pa so naključno izbrani sodelavci povedali tole!

Gabriel Triglav, rudarska projektiva: "Ko sem izvedel za odločitev vodstva našega podjetja, da se bomo vsi delavci premogovnika zbrali na skupnem praznovanju novega leta na zadnji delovni dan v letu 1996, sem bil rahlo skeptičen, nisem bil prepričan, da bo tako res najboljši. Potem pa, ko sem bil na tem praznovanju v Beli dvorani in sem videl, kakšno je vzdušje, sem uvidel, da je bila odločitev vodstva našega podjetja pravilna. Bilo je prijetno in tudi v prihodnje se bom rad udeležil naših skupnih praznovanj."

Blaženka Koprivc, rudarska projektiva: "Skupno praznovanje v Beli dvorani mi je bilo všeč, predvsem zato, ker smo se srečali tudi tisti sodelavci, ki se sicer na zadnji dan dela ne bi videli. Bili smo skupaj,

poveselili smo se, si nazdravili, tudi glasba je bila, skratka bilo je lepo."

Ismet Huskič, priprava dela: "Praznovanje v Beli dvorani je bilo za prvič vredno, lahko pa bi bilo celo boljše. Mogoče ne bi bilo slabo, če bi že na prihodnje takšno praznovanje povabili tudi kakšen ansambel. Ljudje bi se tako bolj razživel, se še bolj poveselili. Treba pa bo nekako urediti tudi prometni sistem, odpraviti gnečo, urediti parkiranje. Potem pa se letos decembra spet dobimo v Beli dvorani."

Matjaž Koželj, jamomerstvo: "Že precejšnja udeležba na praznovanju v Beli dvorani je dokaz, da so ljudje skupnih praznovanj željni, da so jim všeč. Praznovanje je bilo prijetno in upam, da bo na takšen način organizirano tudi v prihodnje."

Jože Vogrin, Jamska mehanizacija: "Moja ocena je: zelo dobro. Skrajni čas je bil, da smo se delavci premogovnika zbrali na skupnem praznovanju in tako enkrat prišli skupaj. Vse preveč smo namreč ločeni, vse premalokrat se srečamo, le redko si stisnemo roke... Zato bi bilo prav, da se še kdaj dobimo na skupnem praznovanju."

**Napitnici in čestitke sta izrekla
direktor podjetja
dr. Franc Žerdin
in tehnični direktor magister
Marjan Kolenc.**

Pesmi zabavni

Bil je pozdrav Pihalnega orkestra Premogovnika, bila je glasba za veselo razpoloženje, bili sta hrana in pijača, bili sta napitnici, bile so čestitke.

Vejsil Fatič, Priprave: "Nad praznovanjem v Beli dvorani sem navdušen. Najbolj všeč mi je bilo, da smo bili vsi skupaj: šefi in delavci, da smo vsi jedli enake 'kranjske' in pili pivo. Preprosto, enostavno, bilo je 'fajn!'"

Suad Bešić, Priprave: "Super je bilo. Všeč mi je bilo vse: zabava, malica, pijača in družba sodelavcev."

Emil Virand, Jama Preloge: "Skupno praznovanje slovesa starega leta in vstop v novo leto mi je bilo zelo všeč. Bilo je veliko boljše kot v minulih letih, ko smo praznovali le skupaj z ožjimi sodelavci. Všeč mi je bil tudi pozdravni govor direktorja."

Nuri Zulkajin, Jama Pesje: "Praznovanje v Beli dvorani je bilo slabo organizirano. Motila me je gneča na cesti, pred Belo dvorano. Tudi avtobusni prevoz ni bil dobro organiziran. Boljše je bilo, ko smo praznovali kar v prezivnici, na avtobusni postaji."

Amir Avdič, Priprave: "V Beli dvorani mi je bilo všeč. Vzdušje je bilo prijetno in zbralo se je veliko ljudi."

Rudi Rednak, Jama Pesje: "Delal sem v 1. delovni izmeni, potem pa sem odšel na praznovanje v Belo dvorano in bilo mi je všeč, tudi zato, ker sem imel tako priložnost, da si ogledam Belo dvorano. Pred tem je namreč od znotraj še nisem videl. Tudi Bela dvorana mi je bila všeč."

Vlado Bolarič, Jama Pesje: "Najboljše pri praznovanju v Beli dvorani se mi je zdelo, ker smo bili vsi skupaj in ker čas ni bil kratko odmerjen. Bilo je veliko bolj zabavno, kot so bila prejšnja praznovanja v prostorih podjetja."

Vlado Molnar, Jama Preloge: "Praznovanje v Beli dvorani je bilo v redu, žal pa ni bilo organizirano tako, da bi lahko sedel skupaj s svojimi ožjimi sodelavci. Delavci moje delovne skupine smo tako bili ločeni. Res pa smo se srečali tudi z drugimi delavci premogovnika, tudi s tistimi iz uprave. Za prihodnja skupna praznovanja si želim, da bi lahko sedel skupaj z vsemi svojimi ožjimi sodelavci, da bi se zbrali res vsi delavci premogovnika ali vsaj večina in da ne bi nekateri pobegnili domov ali pa v gostilne tako hitro, kot so tokrat."

Dragica Marinšek

Rudarski oktet
v Beli dvorani

Pesmi za dušo

Praznični dnevi večini ljudi spremenijo, poživijo ritem življenja. Nekatere pa prav prazniki pahnejo v žalostno razpoloženje, ker prazničnih dni ne morejo preživeti s svojimi najdražjimi. Med takšnimi so gotovo bolniki v bolnišnicah. Zato jim vsak obisk veliko pomeni, vsak stik z življenjem zunaj zidov bolniških sob poživi dan.

Za zidovi bolnišnice v Topolšici tudi v prazničnih dneh teče bitka za zdravje, olajšanje bolečin, za življenje. In tako je bilo tudi med letošnjimi božičnimi in novoletnimi prazniki. Zato se je osebje bolnišnice trudilo, da bi bolniki čutili božični in novoletni čas. Okrasili so hodnike, sobe, kjer in kolikor je mogoče, bolniki so dobili voščilnice, bolj prazničen je bil jedilnik.

Za boljše počutje, za dušo, kot radi rečemo, pa so 19. decembra povabili v goste Rudarski oktet, ki je bolnikom zapel nekaj narodnih in umetnih pesmi.

"Ideja o prenosu kulture v bolnišnico ter želja, da bi popestrili življenje ljudem, ki so vezani na posteljo in ločeni od svojih najdražjih, je pri nas že dolgo prisotna in jo ob posameznih praznikih tudi uresničujemo," je povedal direktor bolnišnice dr. Janez Poles. "Ne le s kulinariko - poticami, pisanicami ob veliki noči za tiste, ki to lahko jedo -, ampak smo že pred leti začeli uvajati prireditve.

Letos smo pripravili že tretji predpraznični koncert Rudarskega okteta, tradicionalen je postal novoletni koncert Rudarske godbe v parku pred bolnišnico, koncert godbe Zarja iz Šoštanj v kinodvorani v Topolšici in še kaj. V bolnišnico bi radi vnesli še več kulturnega utripa: razstave likovnih del, dogovarjamo se za sodelovanje z osnovno šolo, Kulturnim centrom Ivana Napotnika."

Pesmi s šaljivo vsebino, ki so jih zapeli člani Rudarskega okteta, so na obraze poslušalcev zvale nasmehe, "sveto noč" pa so kar zapeli s člani okteta. "V zadnjih petnajstih letih smo v medicini dajali velik poudarek tehnološkim dosežkom, aparaturam, preiskavam z modernimi pripomočki. Ob tem smo malo pozabili na tisti del človeka, ki mu pravimo duša, duhovnost," je dejal dr. Poles. "Velika večina bolezni je psihosomatske narave; prevečkrat se zatekamo k zdravljenju telesnih težav, ozdravitev pa ne more biti popolna, če zanemarimo duševnost. Vsak tak kulturni dogodek človeka sprosti, zapelje v drug svet, v spomine in počutje je takoj boljše.

V stresni situaciji, ko se človek sooča z boleznijo, vprašanjem preživetja, načina življenja v prihodnosti, je vsak tak utrinek poln radosti, smeha, vedrine in posebno doživetje, ki prispeva k ozdravitvi."

Diana Janežič

Rudarski oktet med nastopom

Izzivi bele ploskve

Mnoge otroke je letošnja zima privabila na bele strmine, nekateri pa so se odločili, da bodo proste urice preživeli z barvicami, svinčniki in belimi listi papirja. Odločili so se obiskovati 30-urno likovno delavnico, ki jo je v Majerjevi vili v Šoštanju za otroke naših delavcev organizirala komisija za kulturo pri sindikatu Premogovnika.

Otroke smo pri njihovem ustvarjanju zmotili v sredo, 15. januarja, ko so se srečali že četrtrič. To popoldne jim je njihov mentor, likovni pedagog Robert Klančnik dal še posebej zahtevno nalogo. Risati so morali model.

Tjaša Gračner je pritrdila, da je to kar težka naloga, sicer pa njej tako bolj leži kiparjenje. Amela Dedič najraje riše s svinčnikom, ampak po svoji domišljiji. Sebastjan Slatinšek zelo rad riše in je v delavnici užival. Najbližje sta mu svinčnik in oglje, pa tudi kiparjenje. Uroš Podrzavnik se je s slikanjem modela pogumno spopadel, četudi je spretnejši v oblikovanju glin, ki jo ima tudi doma.

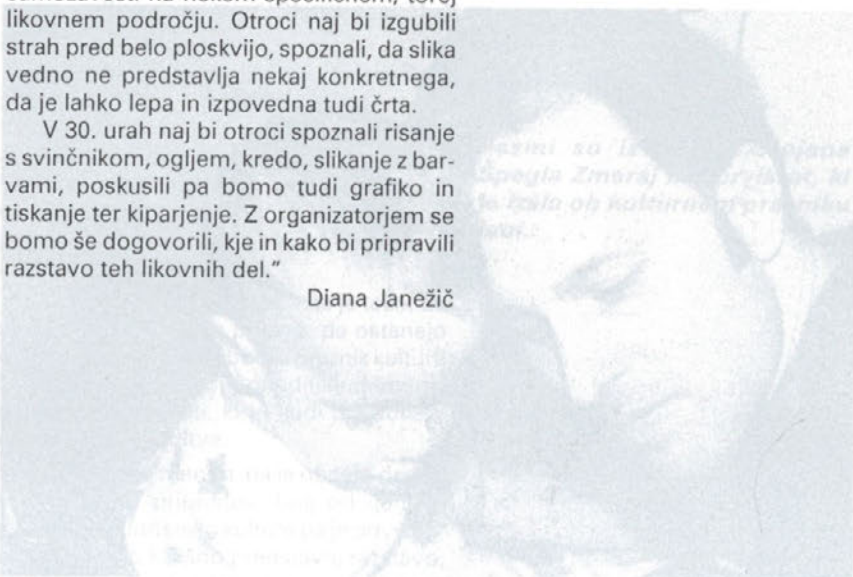
Robert Klančnik, ki že 16 let poučuje likovni pouk na osnovni šoli Miha Pinter-Toledo v Velenju in je tudi sam slikar, grafik, kipar ter vodi kar nekaj seminarjev in delavnic za otroke in odrasle, pa je o naši delavnici povedal:

"Likovno delavnico je obiskovalo 15 osnovnošolskih otrok različnih starosti. Združilo nas je veselje do risanja, jaz pa sem

skušal temu pridati še nekaj osnovnih pojmov o risanju, barvah, tehnikah, predvsem pa je bil namen te delavnice druženje otrok, sprostitev, pridobivanje izkušenj in samozvesti na nekem specifičnem, torej likovnem področju. Otroci naj bi izgubili strah pred belo ploskvijo, spoznali, da slika vedno ne predstavlja nekaj konkretnega, da je lahko lepa in izpovedna tudi črta.

V 30. urah naj bi otroci spoznali risanje s svinčnikom, ogljem, kredo, slikanje z barvami, poskusili pa bomo tudi grafiko in tiskanje ter kiparjenje. Z organizatorjem se bomo še dogovorili, kje in kako bi pripravili razstavo teh likovnih del."

Diana Janežič

Šoštanj in kaj

Naš sodelavec: Stojan Špegel

"Kakor zahteva noč samotneže...."

...tako zahteva tatove in ljubimce..." pravi Stojanova pesem. In tako zahteva življenje tudi umetnike. Ljudi, ki vidijo in občutijo svet drugače ali pa prav tako kot drugi, le da znajo svoja občutja prenesti na papir. S svinčnikom, besedo, čopičem, barvo.

Stojan in Kaj

Stojan Špegel zna to in še marsikaj. "V naši družini se nihče ni posebej ukvarjal s kulturo, bili pa smo zelo odprta družina, zato smo se trije bratje ukvarjali z marsičem. Igrali smo instrumente, jaz pa sem na skrivaj pisal tudi pesmi. In šele pri 22. letih starosti, ko so starši to mojo strast odkrili, so mi povedali, da je tudi moj stari oče pisal pesmi. Poleti je bil zidar, pozimi pesnik."

Tako je morda stala umetnost Stojanu ob zibelki in ga navdahnila za občuteno videnje sveta. V petem razredu je začel igrati tamburico pri tamburaših. Kasneje je za rock ansambel pisal pesmi in glasbo. Poskusil se je s pisanjem glasbe za gledališče, za risanke, tudi sam je eno napisal. Veliko je nastopal, požel nekaj nagrad.

Vmes je prišla odločitev za poklic. Stojan je postal rudarski tehnik. Kaj ima to skupnega z glasbo, pesmimi, risankami?

"Mnogi vkalupijo poklic rudarja v trdo, nevarno delo, kjer ni prostora za čustva, umetnost. Res je, da se morajo rudarji veliko posvečati svojemu delu, skrbeti za varnost pri delu, danes je njihovo delo tudi zelo tehnično in tehnološko dodelano.

Včasih pa je za rudarje veljalo, da znajo pri hiši veliko stvari popraviti, narediti. Danes zaradi razvoja tehnologije to ni tako potrebno, pa vendar še mnogi znajo poprijeti za različna orodja in naredijo uporabne ali okrasne izdelke, kiparijo, rezbarijo, žgejo les, tudi rišejo. Pa seveda pojejo, igrajo na različne instrumente.

Rudniški rovi so monotoni, črni. Zato rudarjem barve pomenijo veliko, pomenijo življenje. Zato imajo radi svetlobo, pozitivno energijo iz barv."

Stojan je obratni tehnik v obratu Priprave. Kalkulacije stroškov, številke, podatki, načrt obrambe - kje so tu barve, navdih, čustva?!

"Umetniki morajo najti motive v vsakdanjem življenju. Predmeti, stavbe, ljudje, ki jih vsak dan vidiš, srečuješ, puščajo v vsakem človeku občutja. Umetniki pač ta občutja prenesemo na papir v takšni ali drugačni obliki. Napišem pesem ali še raje naslikam sliko.

Strinjam se, da sta moje poklicno delo in umetniško ustvarjanje povsem različni dejavnosti, čeprav imata nekaj skupnega: oboje je treba delati po nekih zakonitostih, redu in disciplini, sicer ju ne moreš opraviti dobro."

Stojan je danes pesnik, predvsem pa slikar. Za to porabi veliko prostega časa in denarja. Energijo črpa iz barv in to je prvo, kar človek opazi, pravzaprav občuti, ko stopi v dom družine Špegel. Opazi barve, umetniške slike, vaze, cvetje, knjige, glasbo.

Dom, ki sta si ga Stojan in njegova žena Janja ustvarila v Šoštanju, je atelje in razstavišče v malem. Janja je likovna pedagoginja, tudi riše, zaposlena je pri Našem času kot oblikovalka. In sredi tega toplega, prijaznega doma od aprila lani raste Kaj: Stojanov in Janjin sin. Bo tudi on umetnik?

"Odraščal bo v okolju, ki mu estetika in kultura veliko pomenita. Deležen bo vzgoje v tej smeri in estetskega okvira; koliko bo odnesel, pa bo odvisno tudi od njega. Nudila mu bova, kolikor bova mogla."

Drevo ugank

*S tem ko si zatisnila oči
si s seboj odnesla drevo ugank
in se potopila v eno samo veliko
željo
stisniti se v globino*

*posrkati vso svetlobo svojega
življenja*

*sproščeno odhajaš
zate bodo trgali oblake
prsti neranljivi*

Velika družina

Peter Milena, Snježana, Suzana in Dioni, Monika, Muhida in Muhid, Jelena, Silvi, Kladija, Aleš, Marjetka, Damjan, Valentin, Nataša... Vsek dan prihajajo na delo. Najbolj sestavljajo električna stikala, radijske naprave, radijske zvočnike, veseli so, kadar lahko gredo plaivat v bazen ali delat na njivo. Vseč jim je razpisovanje v fitness studiu... Kar naprej so dobre volje, nasme-

Nadarjenost, primerno okolje, vzorniki, mentorji. Se tako postane umetnik?

"Gotovo je pri takšnem ustvarjanju dobro imeti ljudi, ki ti pomagajo, te usmerjajo, spodbujajo. Ni pa dovolj samo učitelj, tudi sam se moraš angažirati, izobraževati, brati literaturo, slediti umetniškimi trendom, obiskovati razstave.

Zaupati je treba mentorju. Najprej sem se učil pri akademskem slikarju Lojzetu Zavolovšču, zadnja leta pa pri akademskem slikarju Milanu Todiču, kjer delamo po programu zagrebske likovne akademije. Dobimo veliko znanja, ki pa ga je, seveda, treba znati uporabiti. Primer za to so likovni tečaji, ki smo jih organizirali v Premogovniku. Skoznje je šlo že okoli 50 ljudi, od teh pa jih še vedno slika in razstavlja 10. To so člani skupine PIN."

Likovniki, pesniki, glasbeniki, recitatorji, oblikovalci - vse to so naši sodelavci in sodelavke. Stojan jih je kot predsednik komisije za kulturo pri sindikatu podjetja skušal spoznati, usmeriti, predstaviti sodelavcem.

"V podjetju se kar precej ljudi ukvarja s kulturno dejavnostjo. Mnogi med njimi pa se s tem ne želijo izpostaviti, delajo v svojem ožjem okolju. Poskušali smo že izvedeti, koliko jih je in s čim se ukvarjajo, pa nam ni uspelo. Objavili smo tudi razpis za objavo pesmi, ki naj bi jih objavljali v Rudarju in zbrali v pesniški zbirki, pa so se odzvali samo štirje sodelavci.

Z delom komisije za kulturo želimo v prvi vrsti v podjetje prinesiti kulturo v najširšem smislu. Ne le umetniška dela na razstavah, knjige, abonmaje za gledališke predstave, ampak vnesti kulturo v odnose med ljudi, estetske oblike, spodbujati kreativnost na vseh področjih.

Del našega prizadevanja je tudi promocija podjetja. Podjetje se lahko prodaja in je uspešno tudi drugače, ne le z izdelki. Pri nas torej ne gre le za prodajo premoga, ampak tudi znanja, informacij, kulture, odnosov v podjetju in do okolja.

Menim, da je precej ljudi začelo drugače gledati na kulturo, umetnost, na odnose med ljudmi, da se torej naš trud nekako le pozna v podjetju. Kako smo spremenili odnos okolja do nas, pa so dokaz stalne razstave v razstavišču upravne zgradbe, kjer imamo termine zasedene že za celo leto. Mnogi umetniki ponujajo svoja

dela za razstavo in nekatere moramo zaradi nižjega nivoja kakovosti del, kot smo ga z dosedanjimi razstavami dosegli, že odkloniti."

In potem je dan v letu, ki se mu reče Prešernov dan, dan kulture. Kako naj bi ga praznovali, kaj pomeni Slovincem, kaj pomeni Stojanu?

"Ne vem, če imajo še kje v svetu dan, posvečen kulturi. Za Slovence je to gotovo tipično, saj smo se skozi stoletja raznim zavojalcem ozemlja upirali tudi s kulturo. Moti pa me pri tem prazniku to, da je na dan Prešernove smrti, ne pa rojstva. Smrt pomeni konec, rojstvo pa vendarle začetek, nove ideje.

Pri mnogih praznikih pri nas je tako, da so ljudje veseli, da je praznik, da ostanejo doma in ni treba v službo. Za praznik kulture bi morali kulturo bolj ponuditi ljudem, organizirati aktivnosti, ki bi ljudi privabile v družbo, na prireditve.

Na splošno menim, da je ob tem dnevu vedno veliko prireditev, bolj od ljudi in njihovega odnosa do kulture pa je odvisno, ali si ogledajo kakšno predstavo, razstavo, obiščejo muzej, prisluhnejo koncertu, preberejo knjigo. Tudi v podjetju bi morali ob tem dnevu pripraviti za zaposlene in morda tudi njihove otroke kakšno prireditev. Morda skupno likovno delavnico. Žal smo odrasli že malo zavrti, ne želimo se izpostavljati in potem takšne delavnice ne uspejo povsem."

Za prave umetnike in ljubitelje kulture je en dan v letu za njihovo dejavnost in ljubezen premalo. Komaj dovolj je celo življenje!

"Letos bi rad sodeloval na nekaterih razstavah. Vendar je pri meni tako, da želim biti res dober in ne razstavljam za vsako ceno. Ko bom imel pripravljena dovolj dobra dela, se bom odločil.

Pesmi še pišem, saj se včasih nekaterih stvari ne da izraziti s čopičem, ampak lažje ali bolje z besedo.

Z rojstvom sina sem si ustvaril bolj pozitiven odnos do sveta, prinesel mi je veselje in to se odraža tudi v mojem ustvarjanju. Pa vendar sem mu dosedaj posvetil le eno pesem ob njegovem prvem zobu. Pa še ni za objavo, jo moram dodelati," je z nasmehom sklenil svojo pripoved Stojan.

Diana Janežič

So to sanje ali odisavljeno upanje

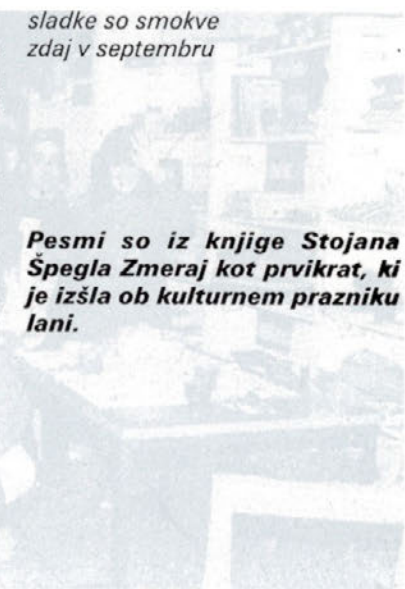
Kadar nemirni angeli letijo v nebo
netijo požar

v zemeljskem miru
nad njim
se gostijo oblaki
ki izkrivijo sliko

v množici vzdihuješ
je ljubezen večna
so to le sanje
ali odisavljeno upanje

sladke so smokve
zdaj v septembru

Pesmi so iz knjige Stojana Špegla Zmeraj kot prvokrat, ki je izšla ob kulturnem prazniku lani.

Radi se veselijo in radi se fotografirajo

Na obisku v Varstveno-delovnem centru Ježek

Velika družina

Peter, Milena, Snježana, Suzana in Džoni, Monika, Muhida in Muhid, Jelena, Silvi, Klavdija, Aleš, Marjetka, Damjan, Valentin, Nataša... Vsak dan prihajajo na delo. Najrajši sestavljajo električna stikala, radi kaj narišejo, radi šivajo, veseli so, kadar lahko gredo plavat v bazen ali delat na njivo, vseh jim je razgibavanje v fitnes studiu... Kar naprej so dobre volje, nasmejani, srečni.

Radi se veselijo in radi se fotografirajo.

Jih poznate? Verjetno ne. Živijo svoje življenje, imajo svoj svet, vanj spustijo samo tistega, ki to res hoče. Na pogled niso zelo drugačni od drugih ljudi, a vendar dovolj drugačni, da živijo odmaknjeno, bolj sami zase.

Ste ugabili? To so ljudje, ki so zaznamovani z najhujšo od vseh razlik - z danostjo zmanjšanih sposobnosti. Rečemo jim tudi, da so duševno prizadeti, moteni..., v praksi uveljavljeni izraz pa je, da so ljudje z motnjo v telesnem in duševnem razvoju.

Zakaj pišemo o njih v Rudarju? Njivo, na katero tako radi odhajajo in jo tudi pridno obdelujejo, so dobili v najem od našega premogovnika. Zanje so se pred koncem lanskega leta s pismom za objavo v Rudarju tudi zahvalili. Tako je prišlo do pobude, da jih obiščemo in o njih kaj napišemo.

Varstveno-delovni center Ježek ima svoje prostore v Domu za varstvo odraslih v Velenju. V tem centru se zbirajo ljudje z zmerno, težjo in težko motnjo v razvoju in ljudje s kombiniranimi motnjami, ki so stari več kot 18 let. V Ježku je našlo varstvo in delo 27 takšnih ljudi, zanje pa skrbijo organizatorica in koordinatorica dela Darja Fišer, ki končuje študij defektologije, in vzgojiteljici Tatjana in Alenka.

Center Ježek je svoja vrata v sedanje prostore prvič odprl 9. decembra 1993. leta, pred tem pa je leto in pol deloval kot Klub Ježek in gostoval v bivši šoli s prilagojenim programom, ki ima sedaj ime Center za vzgojo in izobraževanje in spada pod Ministrstvo za šolstvo. VDC Ježek je organizacijska enota omenjenega centra, čeprav spada pod Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. S Centrom za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje ima VDC Ježek skupno računovodstvo, žiro račun, sicer pa deluje samostojno in vse delo v njem vodi Darja Fišer.

Vodi ga z vso odgovornostjo in nič ne pretirava, ko reče: "To je moje življenje."

To njeno "življenje" meri 94 kvadratnih metrov, obsega pa delavnico, ki je hkrati jedilnica, majhno kuhinjo in prostor, v katerem so garderoba, skladišče, sanitarije. Kar precej, preveč prostorov na tako majhni površini. Prostorska stiska je tudi prvi in največji problem Ježka. Darja pravi!

"Smo kot ježek. Majhni. Prestrašeni. Vsakega zbudemo s svojo drugačnostjo. Zato smo si dali ime po ježku."

Prav, če so majhni. Lepo, da so skromni. Čudovito, da so srečni, nasmejani. Vendar žalostno, ker so tako zelo na tesnem s prostorom in tudi z denarjem. Takole je povedala Darja.

"Edino kooperacijsko delo, ki ga imamo, nam daje Zvone Vrabčič, lastnik podjetja Biser v Velenju. Za to smo mu neizmerno hvaležni. Tudi takrat, kadar sam nima veliko dela, nas podpira. Za sestavljanje teh stikal dobijo naši varovanci denarno nagrado, vsak od 1000 do 4000 tolarjev na mesec. Na to so zelo ponosni. Radi delajo, vendar za več dela bi potrebovali več prostora in drugače urejen prostor. Zdaj namreč vse delo opravijo kar na tistih mizah, na katerih, recimo, tudi jejo."

Mize pa... Eno so si naredili kar iz starega vratnega krila... Tudi sicer je pohištvo, staro, skromno in s tal, pokritih s keramičnimi ploščicami, sili hlad. Vsega tega obiskovalcu ni treba razlagati, saj vsak sam vidi. Darja rajši govori o delu!

"Vsak varovanec dela, kolikor hoče. Nikogar ne silimo k delu, če mu zanj ni. Med delom pa poskrbimo tudi za sprostitev. Sicer pa vsi radi delajo, rišejo, nekateri

ki so pridno delali na njivi, so se z izkupičkom od prodaje pridelka udeležili izleta v ljubljanski živalski vrt. Nekaj varovancev smo peljali tudi na izlet v mari-borski akvarij. Žal nikoli nismo mogli oditi na izlet vsi, ker smo se peljali s kombijem, za vse pa bi potrebovali avtobus.

Pred kratkim smo začeli s plesnimi vajami v prostorih Doma za varstvo odraslih. Dvakrat tedensko vozimo varovance v fitnes studio, trikrat tedensko pa na plavanje v velenjski bazen. Sliši se veliko, vendar peljemo naenkrat le tri, štiri varovance.

Tako si širimo svoj prostor z aktivnostmi zunaj našega centra. Potrebovali pa bi prostor za razgibavanje, telovadnico. Sedaj se naši varovanci lahko med delom razgibajo le v tri kvadratne metre veliki garderobi.

Smisel našega centra je bogatenje življenja naših varovancev. Vse naše druženje je družabno, veselo, sproščeno. Dekleta se zberejo v gospodinjskem kotičku in kaj skuhamo, spečejo. Glasba nas spremlja na vsakem koraku. Vsak tretji petek v mesecu praznujemo rojstne dneve, pred prazniki, kot je Novo leto, pa imamo prave zabave."

Življenje varovancev v VDC Ježek je torej pestro in predvsem so zelo zado-

Damjan

Nataša B.

ZAHVALA

sinova Rado in Boris Avberšek

© 2004 Blackwell Publishing Ltd *Journal of Internal Medicine* 255: 105–112

Valentin

Na koncu gremo na izlet. Lani smo šli v Maribor in je bilo super. Ko si tako še zaslužiš izlet, je na njivi prav lepo. Včasih se moramo kregat na koga. Drugače pa je naše delo vredno. Upam, da bomo še imeli njivo in tam pridelovali zelenjavo in se učili.

voljni. So kot ena družina. Prostore njihovega centra krasijo številne risbe, izdelki iz kartona, keramike, blaga. Vse je tako domače, prijetno. Vsak najde v centru svoj kotiček, svojo srečo, tudi Džoni, mali kuža, ki vsak dan pride v center skupaj s Suzano.

Darja, Tatjana in Alenka, ki vse to še bolj vedo in občutijo kot varovanci, se trudijo, da bi bil njihov Ježek čim lepši, kar najbolj urejen. V ta namen ga večkrat same očistijo, nosijo domov v pranje kuhinjske serviete, od doma pa marsikaj, kar pride prav v Ježku.

Včasih jih kdo tudi posebej razveseli. Letos v decembru je bilo takšnih ljudi, ustanov več. Med njimi tudi družina Vaneta Gošnika, ki je z dražbo izdelkov otrok zbrala denar, s katerim so si potem v Ježku kupili računalnik. Podjetje McDonald's je ob svojem prihodu v Velenje varovancem Ježka podarilo opremo za TV kottiček, ki jo bodo dobili v kratkem. Zelo so jim hvaležni.

Darja rajši pohvali kot potoži!

"Lansko leto smo res uspešno sklenili. Rdeči križ Velenje nam je podaril papir, barvice, barvanke, tekstil, Rdeči križ Žalec nam je daroval novoletna darila, ki smo jih pripravili pod jelko, Gospodarska zbornica Slovenije nas je razveselila z didaktičnimi igrami."

In kaj si še želiš v Ježku?

Jasno, več prostora. Najrajši bi imeli svojo hišo, kot jo ima marsikateri podoben center v Sloveniji. V njej bi bilo dovolj prostora za vse, ki jim bivanje v takšnem centru pomeni delo. In teh je v občinah Velenje, Šoštanj in Šmartno ob Paki, od koder varovanci prihajajo, vsekakor več kot 27. kolikor jih sedaj obiskuje center.

Iz Ljubljane je že prišel glas, da naj le poiščejo kakšno primerno hišo v Velenju ali okolici, denar za obnovo in ureditev pa bodo prispevali z državne ravni! Takšne hiše v Velenju res ni? Zaenkrat je v pripravi projekt gradnje prostorov za VDC Ježek ob Centru za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje. Vendar za gradnjo ni denarja. Sliši se, da naj bi bili ti prostori zgrajeni šele čez kakšnih pet let.

Če bo "ježek" še naprej majhen, prestrašen in skrit očem večine, bodo morala res miniti še leta. Sreča je le, da zna biti "ježek" tudi takšen, kakršen je, zadovoljen, srečen. Naj pa bo tale zapis tudi namesto pika ene njegovih drobnih bodic.

Dragica Marinšek

Naučite se smučanja!

Zimske šolske počitnice

Zasnežene strmine vas vabijo na smuči. Če ste tega športa nevešči ali ste ga že malo pozabili, vas vabimo v smučarski tečaj. Vsako leto zrastejo tudi nove generacije otrok, ki si morajo smučarsko spretnost šele pridobiti. Torej je zanje čas zimskih šolskih počitnic primeren termin za obiskovanje smučarskega tečaja!

Smučarska šola TRC Jezero - RTC Golte organizira v času zimskih šolskih počitnic od **17. do 21. februarja** smučarske tečaje za otroke in odrasle.

Cena petdnevnega tečaja, ki vključuje tedensko smučarsko vozovnico in topel obrok, je:

- za **otroke** od 7. do 14. leta starosti **9.000 SIT**; brez toplega obroka 6.800 SIT;
- za **odrasle** **12.000 SIT**; brez toplega obroka 9.400 SIT.

Organiziran bo prevoz z avtobusom. Tečajniki se bodo odpeljali izpred **Rdeče dvorane** v Velenju vsako jutro ob **7.30** in se vračali iz Žekovca ob **16.30**.

Odrasli tečajniki oziroma starši otrok, ki niso člani sindikata Premogovnika Velenje, morajo za prevoz doplačati 1.000 SIT.

Vpis in plačilo smučarskih tečajev bosta v četrtek, **13. februarja 1997**, med **6. in 15. uro** v **Beli dvorani**.

Dodatne informacije dobite pri Jožetu Grubelniku v Beli dvorani osebno ali prek telefonskih števil 063-859-026 in 063-853-312, interno 18-20 ter mobitela 0609/647-889.

Na kratko

V prejšnji številki Rudarja smo objavili reportažo Branka Ivaneka o njegovem smučanju pod ekvadorskim soncem. Branko Ivanek se zahvaljujem sponzorjem, ki so mu omogočili smučarski spust v Ekvadorju:

SmartCom, RTC Golte, Informatika d.o.o., Trend d.o.o., Vematic d.o.o., Promel d.o.o., Quelle d.o.o., Pascal d.o.o., NormaSoft d.o.o., Lihteneker Marko s.p., Sinapsa s.p., Info Stik.

V RTC Golte so se odločili za lepo potezo. Družinskim članom lani umrlega našega sodelavca Alojza Gluka, ki je bil tudi navdušen športnik, so podarili sezonske smučarske vozovnice za smučanje na Golteh.

Smučarski učitelji smučarske šole TRC Jezero - RTC Golte so imeli 11. januarja peturni obnovitveni seminar. Udeležili so se ga vsi učitelji, teh je 12, med njimi jih je 7 zaposlenih v našem podjetju. Seminar je vodil demonstrator demonstratorske vrste A Smučarske šole Slovenije Aleksej Kuzmin. Smučarski učitelji so na seminarju obnovili znanje, ki ga bodo tudi v letošnji zimi prenašali na udeležence številnih smučarskih tečajev. /foto J. Grubelnik/

Stres

Verjamem, da smo ljudje narejeni tako, da smo opozorjeni, ko delamo proti sebi. Pritisk, ki nas sili, da nekaj spremenimo, imenujemo stres. Kadar se spremembi hitro prilagodimo, imenujemo to zdravo reakcijo. Če pa se spremembi ne znamo ali ne zmoremo prilagoditi, nas naš 'notranji jaz' najprej tiho prosi, nato vedno glasneje opozarja in na koncu, če je treba, udari s škodljivimi posledicami. Kako se torej lahko borimo proti temu tako pomembnemu dejavniku vsakodnevne utrujenosti in izčrpanosti današnjega človeka?

Kaj povzroča stres?

Skoraj vse po vrsti. Strese doživljamo že od rojstva in nato kot otroci ob vsaki večji spremembi. Težave pri igri z vrstniki, težave v šoli, fizično nasilje, izguba prijateljev, nesrečna ljubezen, spolne težave in še mnogo drugih so **osebni vzroki** za stres.

Med močne **družinske vzroke** spadajo: bolezen ali smrt bližnjega sorodnika, zakonske težave, pa tudi povsem običajni dogodki v družini, kot so nosečnost, otroške bolezni, težave s starši ali starši partnerjev.

Delo in finance kot, na primer, poslabšanje medsebojnih odnosov pri delu (posebno z vodjem), povečanje odgovornosti ali delovne obremenitve pa tudi upokožitev lahko povzročijo stres. Enako velja za stalne finančne težave, na primer, neugoden kredit. Močno angažiranje na eno ali drugo politično stran, kriminal, nasilje na cestah so lahko pomemben vir stresa za posameznike, ki te novice spremljajo.

Kako se odzivamo na stres?

Isti vzroki ne izzovejo enakih reakcij pri različnih ljudeh. Morda ste prav vi eden od tistih, ki se jih poloti stres, ko se znajdejo v prometni gneči. Toda zakaj? Telefon vam

ne zvoni, ne sedite na sestanku, delovne težave so drugje, sedite udobno, poslušate glasbo po vašem izboru ob klimi, ki jo sami regulirate. Na suhem in toplem ste, imate čas za razmišljanje, kar ste si morda cel dan želeli. Vzrok, da je položaj za vas stresen je v tem, da ga vi doživljate kot nekaj, kar vam lahko povzroči težave in stisko. Kaj bo, če zamudim...?

Druga oseba, ki se je znašla v isti gneči, morda ne bo čutila nobene grožnje. Morda ji je to še dobrodošla priložnost, da si vzame nekaj časa zase, se sprosti, razmisli o problemu, razmisli o darilu za otrokov rojstni dan.

Ali pa če težko zaspate. Ste v topli postelji, siti in pripravljeni na sedemurno spanje, spanca pa ni in ni. Glas v glavi vam dopoveduje, da bi morali zaspati, pa ne gre. Čim dlje se to nadaljuje, tem večjo napetost ustvarjate v sebi in tem manjša je možnost, da boste zaspali. Tudi tu naše dožemanje svojega položaja določa, kako se odzovemo.

Zgodnja opozorilna znamenja

Znamenja obremenitve so številna in zelo različna, toda če jih opazimo dovolj zgodaj, so lahko dragoceno opozorilo, da smo presegli svoj osebni prag stresa.

V **telesu** čutimo znamenja, kot so glavobol, slaba prebava, srce nam močno utripa, težko dihamo, pogosto smo prehlajeni ali pa se ponavljajo infekcije, alergičnost, prekomerno potenje, stiskanje pesti, napeta čeljust, omedlevanje, slabost, utrujenost, hitro pridobivanje ali izgubljanje teže, izpuščaji in vnetja na koži.

Duševne spremembe so, da razmišljamo manj jasno, postanemo neodločni, se motimo, smo pozabljivi, manj intuitivni, izgubljammo koncentracijo, smo manj dovtetni, spremljajo nas negativne misli, slabe sanje, razmišljamo le kratkoročno, smo zaskrbljeni.

Čustveno lahko doživljamo razdražljivost, jezo, odtujitev, blage paranoje, mrkosti, depresijo, tesnobo, neduhovitost, občutek praznine,

ogroženost, majhno samospoštovanje, cinizem in nezadovoljstvo.

Glede našega **vedenja** lahko opazimo, da smo manj družabni, nemirni, se ne moremo odpreti, izgubljam apetit ali jemo brez mere, izgubljam zanimanje za spolnost ali z njo pretiravamo, dogajajo se nam nesreče, slabo spimo ali pa ne moremo zaspati, preveč spimo, slabo vozimo, pijemo več alkohola, več kadimo, mešamo besede, vedno več delamo - tudi doma, ne moremo se prav sprostiti, ne pazimo na svoj videz, umikamo se od ljudi, ki bi nam bili pripravljeni pomagati.

Nobena od teh težav vsaka zase ne bi zaslužila kaj prida pozornosti, več skupaj pa jih predstavlja dobro podobo našega stanja. Zdrava oseba, ki kar dobro obvladuje življenjske pritiske, lahko občuti pet do deset takih znamenj. Če jih naštejete med deset in dvajset, posledice pritiska očitno že presegajo zdravo mero. Če pa jih opazite še več, bi morali opozorila vzeti zelo resno.

Kako ravnati ob stresu?

Ko je človek zdravo utrujen, ve, da je utrujen zaradi trdega dela in premalo spanja. Ko pa smo že utrujeni, pred nami pa so še nove zahteve, velikokrat mislimo, da bomo dodatne pritiske zmogli, če se bomo dodatno potrudili. Na ta način vstopimo v začaran krog izčrpanosti. Vemo, da ni vse O.K., toda vzrok za svoje trpljenje vidimo v svetu okrog sebe, posebej pa v drugih ljudeh.

Če so dodatne zahteve kratkotrajne, se oseba še lahko vrne v normalno stanje. Dolgotrajnejše pa počutje vztrajno slabšajo, kar lahko privede do slabšega zdravja pa tudi do resnejše krize ali zloma.

Čeprav vi skoraj zagotovo niste v takem stanju - če bi bili, ne bi imeli časa brati tega članka - pa se iz tega vzorca vsi lahko nečesa naučimo. Namreč **spoznati** moramo **stopnjo lastne utrujenosti in si vzeti čas za počitek**, ne pa se na vso moč naprezati, ko se pojavi utrujenost.

Lajšanje stresa pomeni torej **upočasnjevanje**. Dopust - enkrat na leto najmanj tri tedne 'v paketu', učenje tehnik telesne in duševne sprostitve, opuščanje škodljivih navad, dobra telesna kondicija, boljša organizacija svojega življenja.

Če smo preveč vezani na lastno prepričanje, da stvari niso takšne, kot bi po našem mnenju morale biti, se kar naenkrat lahko počutimo ogrožene. Dober terapevtski pogovor o težavah z namenom **spoznati sebe**, svoje ambicije, bojazni, napetosti, napake, neprilagodljivosti je v stresni situaciji odlična rešitev, ki pa se jo mnogi zaradi različnih vzrokov izogibajo.

Poglejte, če se začne vaš avto sumljivo obnašati, ga nemudoma odpeljete k mehaniku. Če se začne pritoževati vaše telo,

malo počakate in se šele nato odpravite k zdravniku. Če pa se nad vas zgrnejo skrbi in čustvene težave, ne storite ničesar. Še vedno številni ljudje mislijo, da moraš biti 'malo čez les', da greš k psihoterapevtu. Nekateri bi še nekako sprejeli pogovor, kjer bi dobili kratek, jedrnat nasvet; manj oprijemljiv razgovor o težavah, ki naj bi pomagal do boljšega razumevanja le-teh, pa je povsem nekaj drugega.

Mnogi o svojih težavah radi govorijo, če od njih ne zahteva preveč, saj menijo, da se bodo stvari navsezadnje le uredile tako, da bo prav. Drugi spet zelo neradi razkrivajo zaupnosti o sebi in odkrito govorijo le, ko terapevtu povsem zaupajo. Tretji zopet postavljajo svoj razum nad čustva in iščejo le razumske razlage, kar jim utegne deloma pomagati, vendar je škodljivi stres zelo povezan ravno s čustvi, zato se pogovoru o njih ni mogoče izogniti.

Bojijo se, da se ne bi zaradi poglubljenega pogovora o njih samih njihov do podrobnosti izdelan načrt življenja postavil na glavo.

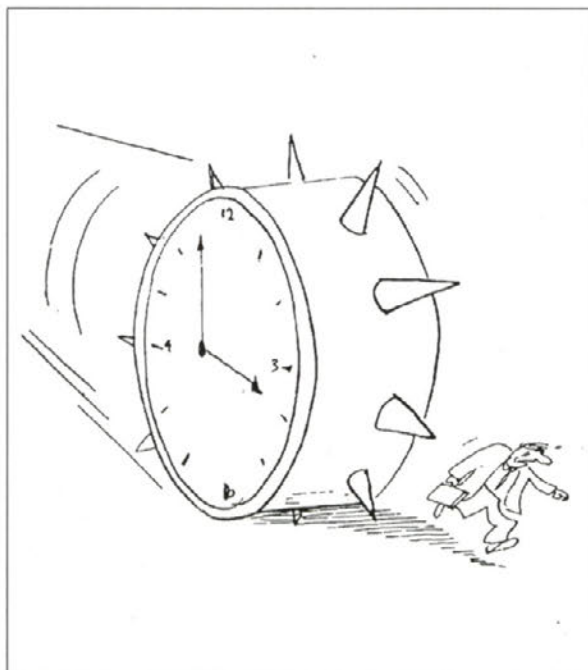
Namesto zaključka

Vsi pristopi, ki smo jih našteali, vsekakor pomagajo, vendar razen zadnjega ne sežejo do korenin problema. Odpravljajo znamenja težav, ne pa težav samih. Precej lažje se je slepiti, da je, na primer, s stresom povezana bolezen medicinski - ne pa osebni - problem, saj se tako 'znebimo' odgovornosti; če namreč zdravljenje, ki vam ga predpišejo, ne uspe, lahko namesto sebe krivite druge, če uspe, to ni vaša zasluga, saj so vam drugi povedali, kaj storiti.

Druga resnica je tudi, da je 'boljše preprečevati, kot zdraviti', kar smo vam, dragi bralci, skozi serijo člankov o zdravju in o skrbi za sebe tudi skušali dati. Stres sam po sebi še ni bolezen, vendar se skriva za mnogimi oblikami bolezni in vsi zdravniki se strinjajo, da se pri zdravljenju teh vrst bolezni ne izkažejo ravno najbolj.

Spoznanje 'svojega' stresa je nujen pogoj za začetek reševanja. Upam, da smo vas prepričali, kako jalovo je valjenje krivde za vaš stres na druge in na okolico in vas spodbudili za aktivno ukrepanje.

Janko Mijoč, dipl. psiholog in terapevt IGT

Novoletni koncert

elje - skladišče

0-Per
55/1997

5000004547,1

OSREDNJA KNJ. CELJE

COBISS

Enkrat je bilo premalo

Ljubitelji glasbe pihalnih orkestrrov in še posebej Pihalnega orkestra Premogovnika Velenje, kot se po novem imenuje Rudarska godba Velenje, so tudi ob letošnjem novoletnem koncertu velenjskih godbenikov napolnili koncertno dvorano glasbene šole. Pa ne le enkrat, temveč najprej 12., nato pa še na ponovitvi koncerta 19. januarja. Obakrat so navdušeni odhajali domov.

Uvod v koncerta so naredili člani Mladinskega pihalnega orkestra po vodstvu Marjana Stropnika in s svojim igranjem potrdili, da bodo kmalu lahko zasedli mesta v velikem orkestru. To pa je s tokratnima koncertoma uspelo trinajstim mladim godbenikom, ki so s prvim javnim nastopom s starejšimi kolegi doživeli glasbeni krst.

Oba dirigenta, Ivan Marin in Marjan Stropnik, sta godbenike odlično vodila skozi živahen, raznolik in zahteven izbor glasbe. Tako so lahko pokazali svoje glasbeno znanje in sposobnosti, predvsem so navdušili številni solisti, poslušalstvo pa je uživalo v mojstrskih izvedbah in lepi glasbi.

Na koncu dveurnega koncerta je v mislih gotovo soglašalo z Ivanom Marinom, ki je v uvodnem pozdravu izrazil upanje, da zaradi odsotnosti nekaterih glasbenikov zaradi bolezni ne bodo igrali slabše. Navdušeno ploskanje, s katerim so iztržili

dva dodatka, je potrdilo, da jim je bil nastop obeh pihalnih orkestrrov všeč.

Po koncertu so obiskovalci lahko kupili tudi novo kaseto Pihalnega orkestra Premogovnika Velenje z naslovom Logarska dolina.

Diana Janežič

OB SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU, 8. FEBRUARJU

vas vabita

Premogovnik Velenje in Glasbena šola Frana Koruna-Koželjskega
Velenje

na koncert komornih skupin

v četrtek, 6. februarja 1997, ob 19. uri
v koncertno dvorano Glasbene šole Velenje.

Nastopili bodo:

- pevska zbor,
- godalni orkester,
- godalni kvintet,
- kvartet saksafonistov.

Brezplačne vstopnice dobite v tajništvu direktorja Premogovnika Velenje in v Glasbeni šoli.